

İNTERNET GALAKSİSİ

İnternet, İş Dünyası ve Toplum Üzerine
Düşünceler

MANUEL CASTELLS

Yayına Hazırlayan: Tuğba Asrak Hasdemir

Bu kitabın yayın hakkı PHOENİX YAYINEVİ'ne aittir. Yayınevinin ve yayınlayıcısının yazılı izni alınmaksızın kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopyalanamaz, çoğaltılamaz ve yayınlanamaz.

İnternet Galaksisi

İnternet, İş Dünyası ve Toplum Üzerine Düşünceler

Manuel Castells

Orjinal Künye: *The Internet Galaxy: Reflections on the Internet, Business, and Society*
Oxford University Press, 2001

Yayına Hazırlayan/Editör: Tuğba Asrak Hasdemir

Editör Yardımcıları: Z. Cansu Rendeci, Esra Öztürk

Çeviri Grubu: Özkan Avcı, Esra Öztürk, Bayram Şamil Demirkan, İlknur Patan, Hilal Berge, Uğur Evcim, Mustafa Gültepe, Mehmet Keskin, Sayınur Şakı

Son Okuma: Ertan Akkaş

Kapak ve Sayfa Düzeni: Ayyüce Dalkılıç

©Phoenix Yayınevi Tüm Hakları Saklıdır.

ISBN: 978-605-7789-14-3

1. Baskı: Aralık 2020, Ankara

Phoenix Yayınevi - Ünal Sevindik

Yayıncı Sertifika No: 11003

Şehit Adem Yavuz Sok. Hitit Apt. 14/1

Kızılay-Ankara

Tel: 0(312) 419 97 81 pbx

Faks: 0(312) 419 16 11

e-posta: info@siyasalkitap.com

<http://www.phoenixyayinevi.com>

Baskı

Tarcan Matbaacılık Yayın. San.

Sertifika No: 47663

İvedik Köy Mah. İvedik Cad. No: 417/A

Yenimahalle/Ankara

Tel: 0(312) 384 34 35

Dağıtım

Siyasal Kitabevi

Şehit Adem Yavuz Sok. Hitit Apt. 14/1

Kızılay-Ankara

Tel: 0 (312) 419 97 81 pbx

Faks: 0 (312) 419 16 11

e-posta: info@siyasalkitap.com

<http://www.siyasalkitap.com>

İçindekiler

İnternet Galaksisi'ne Davet	7
İnternet Galaksisi'nde Ana Duraklar	17
Teşekkür	25
Açılış: Ağ Mesajdır	29
1. Bölüm: İnternet Tarihinden Dersler	39
2. Bölüm: İnternet Kültürü	71
3. Bölüm: e-Ticaret ve Yeni Ekonomi	107
4. Bölüm: Sanal Cemaatler mi Ağ Toplumu mu?	169
5. Bölüm: İnternetin Siyaseti I: Bilgisayar Ağı, Sivil Toplum ve Devlet	195
6. Bölüm: İnternetin Siyaseti II: Siber Uzayda Mahremiyet ve Özgürlük	235
7. Bölüm: Multimedya ve İnternet: Yakınsamanın Ötesindeki Hiper-metin	259
8. Bölüm: İnternetin Coğrafyası: Ağlarla Bağlantılanmış Mekânlar	281
9. Bölüm: Küresel Perspektiften Dijital Bölünme	325
Sonuç: Ağ Toplununun Zorlu Yanları	357
Dizin	375

İnternet Galaksisi'ne Davet

Her plağın bir öyküsü olur da, kitabın olmaz mı?

Manuel Castells, dünyanın farklı yerlerinde olduğu gibi kitapları ve çalışmalarıyla Türkiye'de de bilinen ve izlenen bir akademisyen-yazar. Kendi kaleme aldığı akademik yaşam öyküsünde, 1965 yılında başlayan akademik yaşantısında, birçok farklı konuyu araştırdığını belirtmekte Castells. Kent sosyolojisi, kalkınma sosyolojisi gibi konulardan çağdaş küreselleşmenin kökenleri, yapısı ve dinamikleri, küreselleşmeye direnme ve biçimlendirmede kültürel kimliğin rolü, bilgi ve iletişim teknolojisindeki değişimlerin toplumsal boyutları ile yazarın "ağ toplumu" olarak kavramsallaştırdığı yeni bir toplumsal yapının yükselişi, İnternetin sosyal yapısı ve iletişimin dönüşümü, iletişim alanındaki iktidar ilişkileri ile ağ toplumundaki toplumsal hareketler de dâhil olmak üzere, iktidar olmanın ve ona karşı durmanın özgül dinamikleri vb., Manuel Castells'in 50 yılı aşkındır sürdürdüğü akademik yaşantısında ele aldığı, incelediği önemli konu ve başlıklar arasında yer almakta (Castells, 2016). Yazarın, 1960'lar ve 1970'lerdeki eserleri, büyük ölçüde kent sosyolojisi ile ilgilidir. Orijinal adıyla *City, Class and Power* kitabı, bu çalışmaları arasındadır ve Türkiye'de de *Kent, Sınıf, İktidar* (Phoenix Yayınevi, 2015) olarak basılmıştır. Castells, kent çalışmalarından, bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmelere ve değişmelere odaklandığı çalışma alanına geçişini ise, Martin Rice ile yaptığı söyleşinde şöyle dile getiriyor:

1983'te kentli toplumsal hareketlere ilişkin on yılı aşkın bir süre devam ettiğim araştırma projemi tamamladıktan sonra, bundan sonra ne yapсам diye düşünmeye başlamışım. Benim bir konu bulmama gerek kalmadı, konu bana geldi. Yanı başımızdaki Silikon Vadisi'nde bir teknolojik deha, yenilikçi şirketler ve kültürel değişim patlaması yaşanıyor. Büyük bir şeylerin olduğunu, bizim Avrupa'da düşünemediğimizden çok daha büyük bir şeylerin olduğunu hissediyordum. Böylece teknoloji, ekonomi ve toplum ilişkisi üzerine çalışmaya karar verdim (akt. Rice, 2016:18).

Kent çalışmaları ile bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler arasında köprü kuran *The Informational City-Enformasyonel Kent* eserinden sonra Castells'in, Silikon Vadisi'nde yaşanan değişimden de etkilenerek, teknolojik gelişmeler ile terimin geniş anlamıyla toplumsal değişimler ilişkisi üzerinde yoğunlaşmaya başladığı görülmektedir. 1996 yılından itibaren basılmaya başlayan ve dilimize, *Enformasyon Çağı: Ekonomi, Toplum ve Kültür* (Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2005) olarak çevrilen, *The Information Age: Economy, Society and Culture* adlı ünlü üçleme bu yoğunlaşmanın ürünüdür.

Kent çalışmalarından iletişim alanına doğru yönlendiği dönemde, Castells, çalışmalarını büyük ölçüde, Berkeley ile Madrid'de sürdürmekle birlikte, çalışmalarında kendi deyişimiyle "etnosentrik eğilimlerden kaçınmak için dünyayı" görme olanağı sağlayan ziyaretlerde de bulunuyor (Ince, 2006:19). Asya-Pasifik bölgesi bunların başında geliyor. Tayvan'da, Güney Kore'de, Çin'de, Japonya başta olmak üzere Asya ülkelerinde ders verip araştırmalar yürüten Castells, bu dönemde, Latin Amerika ülkeleriyle, özellikle Brezilya ve Meksika ile de bağlantılarını sürdürdüğünü, yakından ilgilendiğini belirtiyor.¹

¹ Castells'in Latin Amerika'ya ilgisi sürekliliğini korumaktadır. Yazarın son kitabı, Fernando Calderon ile kaleme aldıkları *La Nueva America Latino* (Fondo de Cultura Economica, 2019), İngilizce'ye Ramsey McGlazer tarafından çevrilmiş olup *The New Latin America* (Polity Press) adıyla 2020 yılında kitabevlerinin raflarında yerini almıştır.

Yazarın yolu, 1984'te Sovyetler Birliği'ne de düşüyor, Sovyet Bilimler Akademisi'nin konuğu olarak Sibirya'ya gidiyor. Sonradan hayat arkadaşı ve eşi olacak, o yıllarda, Sovyet Bilimler Akademisi Ekonomi Enstitüsü ve Sibirya Uluslararası İlişkiler Merkezi'nin üst düzey yöneticilerinden Emma Kiselyova ile tanışıyor. Castells, 1989 ile 1993 yılları arasında da, Rus meslektaşlarının da dâhil olduğu araştırmalar yürütüyor, bu dönemde ülkede yaşanan dönüşümü inceliyor. Orijinal adıyla ilk baskısı 1995 yılında yapılan *The Collapse of Soviet Communism: A View from the Information Society- Sovyet Komünizminin Çöküşü: Enformasyon Toplumundan Bir Bakış* (University of California at Berkeley, 1995), Emma Kiselyova ile Manuel Castells'in ortak çalışması. Emma Kiselyova'nın, yazarın çalışmaları içindeki yeri, tahmin edersiniz, yalnızca bu kitap ile sınırlı değil. Biraz sonra okumaya başlayacağınız elinizdeki bu çalışmada da, Castells'in kendisine gönderdiği özel teşekkürden de anlaşılacağı üzere, önemli izleri var. Kendisiyle yapılan söyleşide, çalışmalarına eşlik eden çok önemli dönüm noktalarını anlatırken de Castells, şöyle demekte: "Hayatımın aşkı Emma'yla evlendiğim için şanslıyım. Pek çok insan bunu söyleyemez, hele de aşkınızla Sibirya'da, Sovyet döneminin ortasında karşılaştıysanız..." (akt. Ince, 2006:22).

Manuel Castells, araştırma ve çalışmalarındaki "metodolojik seçimleri" açıklarken iki temel öncülü özellikle belirtiyor. Bunlardan ilki, araştırmalarını, pek çok birbirinden farklı kültürel ve kurumsal ortamda sürdürmüş olması: "Vurgulamak isterim ki bu kültürel çeşitlilik; onu, ilgilendiğim her gözlem alanına uyarlamaya çalışırken, inceleme çerçevemin inşasını kesin bir şekilde etkilemiştir (Castells, 2016:2, çeviri bana ait). Yazarın, günümüzdeki toplumsal gelişmeleri araştırırken, bazı önemli çalışmalarda

teşhis ettiği² “etnosentrik eğilimlerden kaçınmak” isteği, metodolojisinin çok önemli köşe taşlarından biri olmuş ve çalışmalarına da, farklı ülke-bölge örnekleriyle çok büyük bir zenginlik katmıştır. M. Castells, benzer bir vurguyu, akademik konumlanışını ve çalışmalarını anlattığı özyaşam öyküsünde de yapmaktadır: “Küresel ağ toplumunu anlama çabam 15 yılımı aldı. Bunun nedeni, araştırmamın, sanayileşme sonrası toplum kuramlarını niteleyen etnosentrik tuzağa düşmemesi için dünya çapında araştırma yapmak zorunda olmamdı” (Castells, 2016:5, çeviri bana ait).

Castells’in metodolojik seçimindeki ikinci öncül de, ilk öncülünü çok iyi biçimde desteklemekte, beslemektedir: “Tüm kuramsal ayrıntılandırmalarım, çok seçmeci bir metodolojik yaklaşımla farklı türden uygulamalı incelemelere dayanıyordu” diyen Castells, incelemelerinde “ikincil kaynakların sentezi, istatistiksel analiz, anket araştırması” yanında araştırmacı olarak çok önem verdiğini söylediği “etnografi ve derinlemesine görüşme” gibi yöntem ve teknikleri kullandığını özellikle vurguluyor. Araştırmacı olarak, birbirinden farklı ama birbirini destekleyen araştırma yöntem ve teknikleriyle çalıştığını belirten yazar, açığa çıkarmaya, görmeye çalıştığı noktayı ise nihai olarak şöyle belirtiyor: “Her zaman, ayrıntılı biçimde yaptığım incelemenin arkasındaki insan yüzlerini görmem gerekiyordu” (Castells, 2016:3-4, çeviri ve vurgu bana ait). Gerçekten de Castells’in geniş bir yelpazeye

---

² Castells, teknolojik değişimler ile toplumsal dönüşümleri araştırmaya yönelişini aktarırken, ilgi çeken bir saptama yapmakta ve açıklamada bulunmaktadır: “Ama Daniel Bell’in sanayileşmecilik sonrası kuramının, o dönemde konuyla ilgili başlıca kuramın temel özelliği olan etnosentrik yaklaşımı benimsemek istemiyordum” (akt. Ince, 2006:18). Bu açıklama, genel olarak, yazarın metodolojik seçimini anlamak bakımından önemlidir. Özel olarak ise, Castells; kendi yaklaşımının, kimi yorumcular tarafından ısrarlı biçimde benzeştirildiği Daniel Bell’in yaklaşımına ve sanayi sonrası kavramsallaştırmasına ciddi bir eleştiri yöneltmekte, kendi kuramsal pozisyonunu Bell’inken açık biçimde ayırmaktadır. M. Castells, benzer bir vurguyu, özyaşam öyküsünde de yapmakta.

yayılan çalışmalarında, farklı toplumlar, bölgeler, yaşayış biçimleri ve yaşam biçimlerine ait örneklerin ve verilerin, benimsemiş olduğu kuramsal çerçeve ve kavramsallaştırmayı somutlaştırmada, ete kemiğe büründürmede ustalıklı biçimde kullandığını görmekteyiz. Çalışmalarının bütününe, yukarıdan bir bakış atan Manuel Castells ise, kendi kuramının, “büyük kuram” olmadığını ama “temellendirilmiş bir kuram” olduğunu söyleyecektir.

Manuel Castells’in akademik gelişimine ve etkilendiğini özellikle belirttiği kişi ve akımlar gözönüne alındığında da, onun çalışmalarını farklı biçimlerde besleyen önemli bir çeşitlilikten söz edilebilir. Castells, akademik yaşantısının bir bölümünde, Marksist yaklaşım içinde yer aldığını ve eserler verdiğini belirtmektedir. Marksizmle olan bağlantısının da, eserlerini yorumlayan birçok kişinin belirttiğinin aksine, Fransa’da birlikte çalıştığı Louis Althusser değil, ölümüne kadar çok yakın arkadaşı ve meslektaşı Nicos Poulantzas olduğunu söylemektedir Castells. Ve eklemektedir: “Nicos, benim gibi, bir siyasi eylemciydi ve onun Marksizmi, tarihsel değişme sürecinin içinde konumlanmaktaydı” (Castells, 2016:15-16, çeviri bana ait). Çalışmaları ve akademik kariyeri devam ederken, 1970’lerin sonunda, Marksist düşünceye eleştiriler yönelttiğini belirten Castells, kendisini hâlihazırda Marksist olarak tanımlamadığını ancak bir anti-Marksist de olmadığını özellikle vurgulamaktadır; hatta özellikle ekonomi politikle ilgili araştırmalarında, neoklasik iktisat anlayışına üstün gördüğü Marksist inceleme araçlarından yararlandığını da ekleyerek. Manuel Castells’in akademik yaşantısındaki, en önemli ve daimi aktör, “akıl hocam ve babam” dediği Alain Touraine’dir. Touraine, Castells’in doktora danışmanıdır ve tanıştıkları, 1964 yılından itibaren hep bağlantı içinde olduğu, ona yol gösteren kişi olmuştur. Castells’in deyişiyle, Touraine, onun “bir akademisyen olarak ayakta kalma”sını sağlamış, kendisinden farklı düşündüğünü bildiği

halde hep koruyucusu olmuştur. Farklı düşüncelerde olmalarına rağmen, Touraine'in "ustalığından ve deneysel çalışmaya yaptığı kişisel vurgu"dan hep yararlandığını söyleyecektir Castells (akt. Ince, 2006:13-17). Castells'in çalışmalarında etkisi olduğunu belirttiği bir başka önemli kişi Anthony Giddens'tır. Özellikle, elinizdeki bu kitabın da önemli bir parçası olduğu "iletişim ve ağ kurma" konusunda yürüttüğü ileri dönem çalışmalarındaki ilerlemesini, "Giddens'tan aldığım ilhamla" yaptım diyecektir Castells ve esprili biçimde ekleyecektir: "Ve nihayet kuramsal sorunlarımı çözmek için Giddens'in yaklaşımını kullanabildiğimde, o bir Lord olmuş ve daha dünyevi meselelerle meşgul ise de, ben onun entelektüel mirasına her zaman borçlu olacağım" (Castells, 2016:17, çeviri bana ait). "Ağ toplumu" kavramsallaştırmasında, Giddens'in yanısıra, kendisine entelektüel olarak destek verdiklerini söylediği diğer kişiler ise, Latin Amerika çalışmalarını da birlikte yürüttüğü, "bağımlılık kuramı"nın oluşturucularından Brezilyalı sosyolog Fernando Henrique Cardoso³ ve elbette Alain Touraine'dir.

İletişim teknolojilerindeki gelişmelerle birlikte toplumsal yapıdaki dönüşümleri odak noktasına aldığı ağ toplumu kavramsallaştırması ve incelemelerinin ilk ürünü, *Enformasyon Çağı: Ekonomi, Toplum ve Kültür* ise; sözü edilen teknolojinin yarattığı toplumsal değişimi yoğun ve derinlikli biçimde ele aldığı çalışması *İnternet Galaksisi*'dir. Kitabın kısa yazılış öyküsünü de şöyle dillendirmektedir Manuel Castells:

Oxford University Press İnternet üzerine küçük bir kitap yazmam için karnama girdi. The Internet Galaxy'yi yazdım. Ama benim için bu küçücük kitap bile çok çalışmak, araştırmak, düşünmek, yazmak demek. Tamamlanması iki buçuk yılımı aldı, Nisan 2001'de bitirdim, Ekim 2001'de yayımlandı (akt. Ince, 2006:22).

³ Cardoso, 1995-2003 yılları arasında Brezilya Devlet Başkanlığı görevini de yürütmüştür.

“Bugün yalnızca ağlar etrafında örgütlenmiş değiliz, enformasyon teknolojisinin iktidarda olduğu ağlar etrafında örgütlenmiş durumdayız” diyen Castells, İnternet dolayısıyla kurulan ağın; kültürden siyasete, ekonomiden uluslararası ilişkilere farklı yüzlerine bakmaktadır *İnternet Galaksisi'*nde.

Bizim bu kitabı çevirme öykümüze gelecek olursak, her şey, Covid 19 Pandemi Süreci ile birlikte, yüz yüze sürdürmekte olduğumuz doktora dersimizin çevrimiçi ortama taşınmasıyla başladı sanıyorum ama emin değilim... Ve bugün *İnternet Galaksisi* ile karşınızdayız. Yoğun bir süreç oldu, keyiflerin yanında sıkıntıların da yaşandığı. Ama sonunda bitirdik ve buradayız, bireysel sorumluluklarımızı yerine getirip ortak bir çalışmayı kotarmış olmanın mutluluğuyla. Yeni İletişim Teknolojileri ve Halkla İlişkiler dersini birlikte yürüttüğümüz ve bu kitabın gündeme gelmesinde önyak olup sonrasında da çeviri grubunu oluşturan tüm doktora öğrencilerime, sırasıyla, Esra Öztürk, Hilal Berge, İlknur Patan, Mehmet Keskin, Mustafa Gültepe, Özkan Avcı, Sayınur Şakı, Şamil Demirkan ve Uğur Evcim'e çok özel teşekkürlerimi gönderiyorum, sizin şevkiniz ve gayretinizle bu çalışma başladı, sürdü ve bu noktaya geldi.

İyi bir çevirinin çok zahmetli olduğunu çalışmanın başından itibaren konuştuk. Bu süreci göze almamızda, tüm arkadaşların isteği yanında Esra Öztürk'ün, çevrilen parçaları birlikte gözden geçirmeyi vaat etmesi de çok etkili oldu. Esra köprü görevini de üstlendi ve ekibe İstanbul'dan bir transfer de gerçekleştirdik: Cansu Rendeci. Cansu ile Esra'nın, başından itibaren çalışma içindeki varlıkları bize güç verdi ve titizlikleri, özenli çalışmalarıyla zorlu gözden geçirme sürecini kolay kıldılar, kendilerine sağolun varolun diyorum, iyi ki vardınız, varsınız.

Gelelim yayınevi cephesine. Phoenix Yayınevi'ne, kurucusu Ünal Sevindik'e minnet borçluyum, konuyu açtığım anda sahiplendi ve girişimlere başladı. Pandemi sürecinin yayınevle-

rine ayrıca yüklediği sıkıntıları bize olabildiğince yansıtmadan süreci yönetti. Ve elbette Ertan Akkaş'ın, kendisiyle ilk görüşmemizden bu yana, bir amatörün heyecanını, profesyonel çalışma anlayışıyla buluşturan emeği, elinizdeki kitabı ortaya çıkaran en önemli öğelerden. Oxford University Press ile sürekli değişen ve zorlaşan çalışma koşul ve saatlerine rağmen kurduğu ve sürdürmeye çalıştığı bağlantıdan, kitabın son gözden geçirilmesindeki titizliğine kadar, eserin en iyi biçimde karşınıza gelmesini sağlayan kişilerden, kendi adıma ve grubumuz adına kendisine çok teşekkür ediyorum. Ayyüce Dalkılıç, bir insanın işini severek yapmasının ne kadar değerli ve önemli olduğunu bir kez daha bize anımsattı. İlk konuşmamızda, yaptığı işe duyduğu heyecanı hissetmemek mümkün değildi ve gönderdiği kapak tasarımlarıyla bizi de heyecanlandırdı. Çeviri grubumuzla yaptığım görüşmeleri ve değerlendirmeleri kendisine aktardığımda, yeni yeni seçenekler sunmak konusunda emeğini hiç esirgemedi. Bir noktada artık ben, "burada duralım, seçenekleri artırmayalım" dedim, itiraf ediyorum. Eğer kitap içeriğiyle böylesine uyumlu ve gözcülcü biçimde elinizdeyse, Ayyüce Hanım'ın emek ve çabaları sayesinde, çok teşekkür ediyoruz.

Şüphesiz bu süreçte yanımızda olan, görüş ve eleştirilerinden yararlandığımız dostlarımız, arkadaşlarımız ve tabii ki genç okurlarımız-öğrencilerimiz oldu, hepsine ayrı ayrı teşekkürlerimi gönderiyorum, onlar kendilerini biliyorlar. Ve ailelerimiz, yakınlarımız, özellikle çocuklarımız, gençlerimiz. Bu süreçte yanımızda oldular, onlardan aldığımız zamanlar oldu mutlaka. Sabırla beklediler. Bu çalışmada da, öncesinde de sonrasında, kendilerine müteşekkirimiz. Bekleyin az kaldı, yanınızda yerimizi ayırın.

Son notlar. İlgilendiğimiz diğer alanlarda olduğu gibi, bilgi ve iletişim teknolojileri alanında da, kullandığımız dile sözcükler kazandırılmasını önemsiyorum. Grubumuzla da bu

düşüncede ortaklaştık ve mümkün olduğunca hayata geçirmeye çalıştık. Bazı istisnalar olmadı mı? Oldu. “Hacker” sözcüğü bunlardan biri, bazı yerlerde, bu kelime karşılığında kullanılan “bilgisayar korsanları” terimi de kullanılmış olsa da, daha iyi çevirisini bulamadığımız ve kelime de bu haliyle dilimize çok yerleşmiş olduğu için bu haliyle bıraktık. Bu durumdaki bir başka kelime “link”. Her bölümün sonunda göreceksiniz. Bu kelimeyi de Manuel Castells’in tercihinine saygıyla, bu haliyle bıraktık. Çünkü Yazar, her bölüm sonunda yer alan, kaynakların verildiği kısma, “Kaynakça” veya “Kaynaklar” demek yerine, bir İnternet Galaksisi’ne de uygun düşecek biçimde, “Link” kelimesini uygun görmüş, biz de buna uyduk: Okuma Linkleri ile e-Linkler olarak çevirdik.

Castells’in ağ toplumu ile ilgili çalışmalarında çok sık geçen terimlerden biri de, “futuresology”, “futuresologist”. Birçok Castells çevirisinde, Türkçe söylendiği biçimiyle bırakılmış: fütüroloji, fütürolojist. Biz, “gelecekbilimi”, “gelecekbilimci” sözcükleriyle karşılamayı yeğledik. Bu aşamada belirtilmesi gerekiyor ki, Castells, her ne kadar -logy eki ve türevleriyle bitirse de bu kelimeleri, aslında bilimsel esaslara yaslanan bir bilim dalından sözetmiyor. Kendisiyle yapılan söyleşilerde açık biçimde, metinlerde geçtiği yerlerde ima yoluyla, “futuresology” başlığı altında söylenenleri pek de olumlu karşılamadığını belirtiyor. Havaalanlarında kitapları satılan bu nev’i şahıslara benzetilmekten hiç hoşlanmadığını ifade ediyor. Kendi görüş ve saptamalarının bu kapsamda değerlendirilmemesini özellikle istiyor. Bununla birlikte, “futuresology” bir kehanette bulunma da değil, hatta üzerinde yükseldiği bir “metodoloji” sözkonusu Castells’e göre, her ne kadar bu metodolojiye çok güvenmediğini belirtse de. Tüm bunları gözönüne alarak, söylendiği biçimde bırakılmış, karşımıza bu haliyle çok sık çıkmayan, dilimize

pek yerleşmemiş olan bu kelimeleri; gelecekbilimi ile gelecekbilimci olarak çevirdik, sözünü ettiğimiz kayıtları da koyarak.

İnternet Galaksisi kitabında Castells, İnternetin gelişim tarihine de yer veriyor ve birçok kurum, kuruluş ve örgütten söz ediyor. Tüm bunların önemine binaen, okuyucunun sözkonusu kurumsal gelişimi daha rahat izleyebilmesi bakımından kurumların orijinal İngilizce adları yanında, Türkçe anlamlarını da vermiş bulunuyoruz.

Bu kadar söz ve açıklama yeter sanırım. Sizi İnternet Galaksisi'ne davet ediyoruz, İnternet Galaksisi'nde Ana Duraklar'ı içeren programı yanınıza almayı unutmayın lütfen.

Keyifli geziler dileğiyle...

Tuğba Asrak Hasdemir

Gölbaşı, Ankara

Aralık, 2020

Okuma Linkleri ve e-Linkler

Castells, Manuel. (2016), "A Sociology of Power: My Intellectual Journey", *Annual Review of Sociology*, 42, 1-19.

Ince Martin. (2006), *Manuel Castells'le Söyleşiler*, E. Kılıç (çev.), İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.

<https://annenbergl.usc.edu/faculty/communication/manuel-castells>

Manuel Castells'in erişim dâhilindeki temel makale, eser ve çalışmaları